

Лариса МОВЧУН

Національна академія наук України

Лінгвістичне дослідження української рими: завдання, проблеми, перспективи

Рима на початку ХХІ століття залишається важливим елементом української поетичної мови. У той час як європейська поезія відмовляється від обов'язкового суголосся звукових комплексів, прив'язаних до певного місця в рядку, для української міжрядкова і внутрішньорядкова співзвучність залишається актуальною, а в деяких видах поезії — обов'язковою (наприклад, вірші для дітей, ураховуючи психологічні особливості цієї вікової категорії, дуже рідко пишуть без рими, оскільки вона виконує головним чином мнемотехнічну функцію). Як зауважують теоретики і самі творці поетичного слова, рима й досі має невичерпний потенціал¹, зумовлений, по-перше, постійним поповненням лексичного фонду, по-друге, римотворчими властивостями української мови, що впродовж ХХ — на початку ХХІ століття демонструє розширення римової кореляції звуків, а по-третє, просуванням рими вглиб рядка, тобто залученням у співзвучність звуків сусідніх слів, препозитивних щодо наголошеного голосного рими.

В українському фольклорі та літературі рима має таку тривалу історію, що в національній мовній картині світу вона є неодмінним атрибутом поезії. *Римувати* — синонім до слова *віршувати*, тобто складати вірші: *Я дивлюся, як вона танцює, / до небес обличчя підійма, / як жагуче дощ її цілує! / Я стою, ревную і... римую, / вибігти сміливості нема*²; контекстуально дієслово може набувати іронічного відтінку, коли йдеться про створення не досить талановитих, відомих і т. ін. віршів, що також асоціюється з використанням рими: *Богдан Бойчук — пропрацювавши їздовим у колгоспі / ім. Калініна — так і не знав нічого про Нью-Йорк / римував би щось друкуючись у „Бучацькій правді”*³.

¹ Р. Гром'як, Ю. Ковалів та ін., *Літературознавчий словник-довідник*, Київ 1997, с. 594.

² С. Цушко, *Сонце осені*, Київ 2010, с. 99.

³ В. Махно, *Cornelia street café*, Київ 2007, с. 38.

Наскільки тривала історія самої рими, майже настільки тривала й історія її дослідження, що розпочалася з навчальної і наукової літератури кінця XVI ст. Історію слов'янської рими висвітлювали у своїх працях Д. Ворс, М. Гаспаров, В. Жирмунський, В. Западов, С. Калачова, Ф. Корш, Л. Пщоловська, Б. Томашевський, В. Холшевников, Р. Якобсон та ін., української — П. Житецький, Ф. Колесса, В. Коптілов, Н. Костенко, В. Перетц, М. Петров, Г. Сидоренко, М. Сулима, І. Франко, Д. Чижевський та ін.

Розвиткові теорії рими сприяли праці А. Байбакова, В. Брюсова, О. Востокова, Б. Гончарова, М. Гергелевича, М. Длуської, М. Довгалецького, М. Жинкіна, О. Ісаченка, А. Кантемира, О. Кондратова, І. Левого, М. Ломоносова, Ю. Лотмана, Ю. Мінералова, М. Панова, Т. Пейпера, У. Ріккерт, Д. Самойлова, М. Соколова, В. Тимофєєва, Л. Тимофєєва, Ю. Тинянова, С. Толстої, В. Тредіаковського, О. Федотова, І. Фраймана, С. Фурманіка, М. Шапіра, Г. Шенгелі, М. Штокмара, Л. Якубінського, українських філологів І. Безпечного, С. Гаєвського, В. Домбровського, Д. Загула, А. Кацнельсона, І. Качуровського, В. Ковалевського, І. Кошелівця, О. Кудряшової, Д. Нитченка, А. Юриняка, Б. Якубського та ін. дослідників.

Перебуваючи переважно в лоні літературознавства, зокрема віршознавства, рима є об'єктом багатьох його розділів (метрики, строфіки, фоніки), проте увага лінгвістів до неї також незмінна, починаючи ще з граматики Л. Зизанія 1596 р. Особливий інтерес до поетичної мови, у тому числі до рими, з'явився у зв'язку з активізацією фонетико-фонологічних та експериментально-фонетичних досліджень кінця XIX — початку XX ст. (праці Е. Сіверса, Р. Шульце, С. Бернштейна, Б. Ейхенбаума). Сербський філолог Р. Кошутіч якнайретельніше підійшов до питання рими, що дало йому змогу, детально дослідивши її звуковий склад та особливості співзвуч російських слів, пояснити орфоепічні норми⁴.

Упродовж XX – на початку XXI ст. рима була предметом фоностилістичних (І. Чередниченко, Г. Сюта, О. Бірюкова), експериментально-фонетичних (В. Теряєв), лінгвопоетичних (А. Мойсієнко), дискурсивних (І. Лучук) досліджень українських науковців.

Теоретичні питання укладання словників рим розробляли О. Бабакін, А. Безгодов, Я. Будковська, Ф. Корш, В. Онуфрієв, Ю. Стехін, В. Тимофєєв, Г. Турська, С. Федченко, В. Холшевников, Дж. Шоу та наші співвітчизники А. Бурячок, І. Гурін, С. Діброва, С. Караванський, І. Чередниченко.

Дослідження, проведені за методиками окремих дисциплін, виявляються, з одного боку, розпорошеними — і це дало підставу В. Ковалевському констатувати, що викінчена теорія, яка б ураховувала численні властивості рими, так і не створена⁵; з другого ж боку, спостерігається взаємопроникнення літературознавчих і лінгвістичних студій. Розглядаючи риму в літературознавчому

⁴ Р. Кошутіч, *Грамматика русского языка*, Петроград 1919, с. 259–480.

⁵ В. Ковалевський, *Рима: ритмічні засоби українського вірша*, Київ 1965, с. 4.

аспекті, неможливо оминати її лінгвістичну природу. І навпаки — у лінгвістичних дослідженнях неминуче виникає потреба у використанні результатів віршознавчих досліджень. Так, аналіз дисертаційних робіт, захищених у Росії⁶, показує, що науковці використовують, крім лінгвістичних, суто літературознавчі методи вивчення рими та спираються на метричні і ритмічні характеристики поетичної мови. Якщо під науковою дисципліною розуміти діяльність, спрямовану на отримання знань у межах тільки свого предмета і здійснювану тільки своїми методами⁷, то доводиться констатувати, що дослідження рими фактично відбувається в міждисциплінарному просторі.

Отже, ані лінгвістика сама по собі, ані віршознавство не спроможні охопити всі аспекти дослідження рими — порівняльно-історичний, лінгвістичний, психологічний, естетичний, філософський тощо. На позначення спектру міждисциплінарних досліджень спільного об'єкта — рими можна запропонувати термін *римологія* (...логія у складних словах відповідає поняттям „наука”, „знання”⁸: *вулканологія, кліматологія, краніологія, палеологія*, у тому числі в назвах підрозділів філології: *діалектологія, наратологія, ортологія, семасіологія, текстологія, фонологія*). Теоретичними і практичними питаннями укладання словників рим має опікуватися відповідна галузь лексикографії — *римографія*. Використання цього терміна є цілком умотивованим, адже у зв'язку із фактичним розгалуженням словникарства виникають окремі його підрозділи, що розробляють теорію укладання різних видів словників, реєстр яких сформований певним шаром лексики або одиницями, що є більшими чи меншими за слово. Найчастіше ці словникарські напрями корелюють із відповідними підрозділами мовознавчої науки (*дериватологія* — *дериватографія, концептологія* — *концептографія, крилатологія* — *крилатографія, неологія* — *неографія, пареміологія* — *пареміографія, термінологія* — *термінографія, фразеологія* — *фразеографія*) або ж здійснюють опис лексики за особливою методикою (*ідеографія*) чи стосуються комплексного лексикографічного опису певного наукового об'єкта (*шевченкографія*).

Найголовнішим завданням лінгвістичного напрямку римології вважаємо опис метамови та систематизацію термінів цієї галузі знань, потреба в чому вже давно назріла. За свідченням літературознавців, „виникає враження, що „термінологічна система українського літературознавства” існує як певний науковий жаргон без натяку на кодифікацію. Незважаючи на те, що термінологічні конференції все ж відбуваються, ...літературознавці жодного разу не провели

⁶ Ю. Костромина, *Лингвистическое исследование поэтической рифмы в раннем творчестве И. Бродского*. Дисс. ... канд. филол. наук, Екатеринбург 2005; Д. Кочетков, *Рифма Д. А. Андреева в лингвистическом аспекте (на материале сборника „Русские боги”)*. Дисс. ... канд. филол. наук, Череповец 2000 та ін.

⁷ Л. Рыженко, *Общая модель развития научной дисциплины* [в:] „Философия науки”, № 1, 2012, с. 44.

⁸ *Словник інішомовних слів*, за ред. О. Мельничука, Київ 1974, с. 398.

інвентаризації своїх термінологічних „здобутків”. Існуючі ж літературознавчі лексикографічні видання лише фіксують усталене вживання слів і словосполучень, яким надається значення термінів, хоча такими багатьом з них ще треба стати в українському літературознавстві”⁹. Проблеми починаються із самого визначення рими. І. Качуровський, розглянувши українські, російські та європейські підходи до цього поняття, слушно зауважив, що національні школи трактують його неоднаково: для російської римології характерне позиційне обмеження рими кінцем рядка, для європейської — переважно кінцем слів¹⁰. Крім того, слід мати на увазі, що в різних версифікаційних системах рима є різною. У квантитативному віршуванні (давньогрецькому і давньоримському, в основі якого лежить чергування довгих і коротких складів) риму не використовували, окрім певних її різновидів, що функціонували в ораторській мові як стилістичні фігури: 1) римування відмінкових закінчень і 2) римування дієслівних закінчень. Квалітативне віршування ґрунтується на принципі наголошеності / ненаголошеності складів; воно пройшло три історичні стадії: силабічну, силабо-тонічну й тонічну. У силабічному віршуванні мінімальним елементом рими є склад, у силабо-тонічному — наголошений звук, а в тонічному — акцентоване слово. На нашу думку, саме через це і виникає розмаїття визначень рими, автори яких прагнуть до всеосяжності, що виявляється абсолютно неможливою. Визначення рими має сенс лише в певній системі координат, тобто в конкретній версифікаційній системі та в конкретній мові в її певний історичний період. Отже, завданням римології є систематизація визначень рими відповідно до названих координат.

Загалом метамова римології ще не була предметом наукового дослідження, попри те, що нею активно послуговуються як науковці, так і літературні критики й самі поети. Під метамовою римології ми розуміємо систему загальнонаукових та галузевих термінів, а також номенклатурних одиниць, використовуваних для опису римологічних знань: *акустична структура рими, епізодичне римування, сонетне римування, канонізація рими, клаузула, константа, мішані закінчення, опорний звук, панторима, препозитив рими, редиф, римовалентність, римова пара, римовий ланцюг, римовий сегмент, римове очікування, римовий інтервал, римовий перегук, римарій, римівник*. Існує нагальна потреба в словнику римологічної термінології з метою реєстрації всіх наявних в українській мові термінів і номенів римології та їх подальшої систематизації й унормування. Російський лінгвіст В. Іванов уклав багатомовний словник фонетико-метричної термінології¹¹, який частково задовольняє ці потреби, але не знімає з порядку денного саме питання, адже йдеться про українську римологію, яка не зна-

⁹ Б. Клименко, *Криза термінологічної системи українського літературознавства чи криза наукової свідомості літературознавців?* [в:] „Слово і час”, № 4, 2001, с. 12.

¹⁰ І. Качуровський, *Фоніка*, Київ 1994, с. 23–31.

¹¹ А. Иванов, *Словарь фонетико-метрической терминологии*, Москва 2005.

йшла свого відображення в названій праці. Крім запозичених (*асонанс*, *консонанс*) і калькованих (*жіноча рима*, *чоловіча рима*), у мові функціонує велика кількість термінів і номенів українського походження, тому слід провести інвентаризацію всієї їхньої сукупності та виявити випадки дублетності і варіантності.

Упорядкування термінології неможливе без систематизації самих рим — на актуальність цієї проблеми вчені вказували вже неодноразово¹². Гострота потреби зумовлена й тим, що розвиваються різновиди нової рими, як-от: *Час Молотова*, *Булганіна і Шенілова*, / *клинцем борідок і чобіт*, на *бахіли* / *схожих*; *час комуналок і гуртожит-* / *ків*, *паровозних гудків*; *час*, коли *дід* / *приїхав до нас*, *оповід-* / *ки його*, *страх*: *простирадла сибірський сніг* / *і гаряча вовча сеча на краєчках ніг*¹³ — у систематизі рим В. Ковалевського за ритмічною ознакою її можна вважати мнимо нерівноскладовою, за формально-семантичною ознакою — ламаною / анжамбеманною; *Від тебе вже ні спогаду*, *ні спога...* / *Старіє день*, *побільшавши на ніч*. / *Стоїть між нами туга загадкова* / *смугастим бовдуром суворих погранич*¹⁴ — рима-умовчання за формально-семантичною ознакою.

Якщо проаналізувати номенклатурні одиниці, що позначають, наприклад, різновиди рими за кількістю додаткових звуків, які є тотожними в римових словах, виявиться абсолютний безлад і невпорядкованість. Говорячи про риму в силаботонічній системі віршування, центром рими, її „точкою відліку” визначають наголошений голосний; звуки ж ліворуч і праворуч від наголошеного голосного впливають на якість рими по-різному: найбільшу вагу мають післянаголошені, найменшу — переднаголошені. Лівобічну (препозитивну щодо наголошеного голосного рими) і правобічну тотожність рими позначають номенами *глибока рима* і *багата рима*. У їх уживанні спостерігається різнобій, у якому все ж можна простежити певні тенденції.

1. Розрізнення *багатої* і *глибокої* рим за кількісно-звуковою ознакою: багатою вважають риму з опорним приголосним, а глибокою — ту, в якій тотожними є два і більше звуки ліворуч від наголошеного голосного¹⁵ або переднаголошений склад¹⁶. Літературознавець О. Кудряшова мінімальною кількістю тотожних препозитивних звуків у глибокій римі вважає три включно з опорним¹⁷. Розрізнення *багатої* і *глибокої* рими в російській традиції йде від В. Брюсова і В. Жирмунського, які зараховували до багатих рим ті, які мають тотожний

¹² Г. Сидоренко, *Від класичних нормативів до верлібру*, Київ 1980, с. 12.

¹³ Ю. Буряк, *Амальгама* [в:] „Кур'єр Кривбасу”, № 266–267, 2012, с. 236.

¹⁴ Л. Мовчун, *Відцвітають птахи*, Київ 2005, с. 38.

¹⁵ Е. Матвеев, Е. Хворостьянова, *Предисловие* [в:] *Словарь языка М. Ломоносова*, гл. ред. Н. Казанский, вып. 3, Санкт-Петербург 2011, с. 23.

¹⁶ В. Тимофеев, *Рифма Есенина: количественная и качественная характеристика* [в:] В. Тимофеев, *Словарь рифм Сергея Есенина*, Шадринск 2009, с. 294.

¹⁷ О. Кудряшова, *Поэтика вірша*, Київ 2011, с. 42.

опорний приголосний, а до глибоких – рими з тотожними опорними приголосними і переднаголошеними голосними¹⁸.

2. Розрізнення *багатої* і *глибокої* як якісно відмінних видів рим. Теоретик рими І. Качуровський чітко розмежовував *багаті рими* (виокремлені за граматичною ознакою — вони утворені словами, які належать до різних частин мови) і *глибокі* (виокремлені за фонетичною ознакою). Погодившись із тим, що збіг усіх звуків після наголошеного є аксіоматичним, учений під глибиною рими розумів поширення звукової тотожності вліво від наголошеного голосного. Звідси випливає, що мінімально глибокими є чоловічі закриті, а також жіночі і дактилічні рими, у яких збігається опорний приголосний¹⁹. Українські поетики 20-х років фіксують номен *глибока рима* на позначення рим із тотожними переднаголошеними складами²⁰.

3. Поняття *багата рима* вважається ширшим. За такого підходу багатство рими – це і її граматична неоднорідність, і глибина – збагачення препозитивними звуками²¹.

4. Відмова від терміна *глибока рима*. *Багатими* вважаються всі рими, у яких спостерігається тотожність переднаголошених звуків²². Основна маса сучасних підручників для вишів якраз і обмежується констатацією того факту, що за якістю звучання розрізняють *багаті* і *бідні рими* (П. Білоус, П. Дудик, В. Іванишин та ін.). О. Квятковський на позначення співзвуччя, що включає опорний приголосний і як мінімум ще один звук ліворуч, зупинився лише на терміні *багата рима*, проте приклади, які ілюструють цей різновид рим, не однотипні — є й такі, що містять тільки один препозитивний звук (опорний приголосний): *матовая-выматывая*²³. У зарубіжній україністиці у випадку поширення препозитивної тотожності також використовується термін *багата рима*, яким позначається співзвуччя, створене щонайменше одним опорним²⁴ або двома переднаголошеними звуками²⁵.

Детально і вмотивовано прокоментував уживання номена *багата рима* російський теоретик рими Г. Шенгелі, який вважав поширення звукової тотожності вправо від наголошеного голосного неодмінним атрибутом рими, а збагачення її додатковими препозитивними звуковими елементами — „несподіваним подарунком”. Збагаченням учений вважав не лише випадки повної тотожності „лівих” звуків, а навіть частковий збіг їхніх ознак, як-от у прикладі *конь-огонь*,

¹⁸ В. Жирмунский, *Рифма, ее история и теория*, Петербург 1923, с. 67.

¹⁹ І. Качуровський, *op. cit.*, с. 95.

²⁰ Д. Загуг, *Поетика*, Київ 1923, с. 140.

²¹ Р. Гром'як, Ю. Ковалів та ін., *op. cit.*, с. 72.

²² *Литературная энциклопедия терминов и понятий*, под ред. А. Николюкина, Москва 2001, с. 880.

²³ А. Квятковский, *Поэтический словарь*, Москва 1966, с. 63.

²⁴ І. Безпечний, *Теорія літератури*, Торонто 1984, с. 167.

²⁵ І. Кошелівець, *Нариси з теорії літератури*, Мюнхен 1954, с. 79.

де *к* — глухий, *г* — дзвінкий, але обидва є проривними задньоязиковими приголосними, та неповну співзвучність (*могла-мгла*)²⁶.

5. *Глибокими* вважаються рими з правобічною тотожністю, яка охоплює значну кількість звуків, тобто точні рими (*сон-Едісон, геніальний-епохальний*)²⁷.

6. Майже повна відповідність між поняттями *глибока рима* і *багата рима*. Російський термінологічний словник В. Беляєва фіксує два значення номена *глибока рима*: 1) рима, у якій збігаються не тільки наголошені і наступні за ними, але й переднаголошені склади; 2) *багата рима*. При цьому багата рима ґрунтується на повторенні більш або менш значної кількості звуків, що збігаються включно зі збігом опорних приголосних (*света-ответа, гривой-и-гривой*)²⁸. Ототожнював багату і глибоку риму Л. Тимофєєв²⁹. Констатує факт відповідності між номенами *багата (повнозвучна) рима* і *глибока рима* новий багатомовний „Словник фонетико-метричної термінології”³⁰.

У польській філології поняття багатства і глибини рими також не досить чітко розмежовуються. Багата рима пов’язана з розширенням співзвуч праворуч, у так званий римовий простір, а глибока – з виходом уліво за межі наголошеної голосної. Водночас глибокі рими також вважають багатими³¹.

Очевидно, у питанні звукової структури рими дослідження мовознавців повинні відіграти вирішальну роль. Суто лінгвістичний підхід до української рими та її структури був започаткований І. Чередниченком³², тож необхідно проаналізувати результати його праці та в цілому — дослідити історію українських римологічних досліджень, починаючи з граматик і поетик кінця XVI ст.

Класифікація рим і впорядкування терміносистеми римології, вивчення звукової структури рим слугуватиме надійним підґрунтям для розроблення римографічної теорії, у якій чимало проблемних зон. Слід уточнити місце словників рим у загальній систематиці лексикографічних праць, оскільки в науковій літературі поширена думка, що вони є різновидом інверсійних словників або близьким до них типом, насправді ж їх ретельний аналіз не підтверджує цього. Римарії неоднорідні за мега-, макро- і мікроструктурою, за моделями реестру,

²⁶ Г. Шенгели, *Техника стиха*, Москва 1960, с. 245.

²⁷ Г. Семенюк, А. Гуляк, О. Бондарева, *Версифікація: теорія і практика віршування*, Київ 2008, с. 135; К. Серажим, *Фонетичні засоби стилістики*, Київ 1996, с. 19; Н. Тарасенко, *Деякі питання поетики*, Київ 1959, с. 115; Н. Ференц, *Основи літературознавства*, Київ 2011, с. 195.

²⁸ В. Беляєв, *Основная терминология метрики и поэтики* [в:] О. Ахманова, *Словарь лингвистических терминов*, Москва 1969, с. 587–588.

²⁹ Л. Тимофеев, *Основы теории литературы*, Москва 1959, с. 305.

³⁰ А. Иванов, *op. cit.*, с. 657.

³¹ M. Głowiński, T. Kostkiewiczowa, A. Okopień-Sławińska, J. Sławiński, *Słownik terminów literackich*, pod. red. J. Sławińskiego, Wrocław 2008, s. 488.

³² І. Чередниченко, *Нариси з загальної стилістики сучасної української мови*, Київ 1962, с. 217–263; *Idem*, *Проблеми створення римословника Т. Г. Шевченка* [в:] „Українська мова і література в школі”, № 3, 1966, с. 17–20 та ін.

джерелами його формування, одиницями входження, за призначенням, обсягом тощо — і все це також потребує вивчення з метою створення класифікації самих словників рим.

Білою плямою в історії української лексикографії залишається римографічна історія. Крім чотирьох опублікованих словників рим І. Гурина та А. Бурячка, С. Караванського, С. Діброви, неописаними і невиданими залишаються численні словники рим, які зберігаються в архівах. Об'єктивні дані для відтворення етапів розвитку української рими отримують завдяки римаріям, укладеним на наукових засадах — і такий проект мав би охопити творчість найвизначніших класиків та сучасних поетів, а з-поміж них на першому місці повинен бути словник рим Т. Шевченка.

Достатньо інформативний словник рим одного поета надає фактичний матеріал для дослідження індивідуального римостилю, чим можуть скористатися і літературознавці, і стилісти. Спробу статистичного аналізу рим українських поетів від І. Котляревського до Лесі Українки здійснив І. Гурин у своїх неопублікованих словниках, показавши перспективні можливості застосування кількісних показників у порівнянні рим різних авторів за певними ознаками. Що більший римографічний матеріал буде нагромаджений, то більш аргументованою стане історія і теорія рими.

Актуальними на сьогодні видаються нові напрями вивчення рими: лінгвокогнітивний, лінгвокультурологічний, психолінгвістичний. Зокрема, це стосується так званих римових кліше *очі – ночі*, *Україна – руїна*, *грози – сльози*, які регулярно відтворюються в поетичній мові³³. На часі створення словника римових асоціацій, який допоможе виявити стійкі римові пари та з'ясувати, якою є сучасна римова норма.

Дослідження теорії та історії рими було б неповним без установлення мистецького (поетичного) розуміння рими та вивчення того, які знання про неї репрезентовані в українській поезії. Це питання вирішується шляхом аналізу художніх дефініцій та метафоричних моделей з реципієнтною зоною *рима*³⁴.

Отже, багатогранність рими зумовлює потребу різноплановості її лінгвістичного опису: у структурному, функціональному, семантичному, психолінгвістичному, лінгвокультурологічному аспектах. Важливе питання — її мовно-історичне вивчення (становлення рими і розвиток її теорії). Джерелом розуміння природи і функції рими є також її мистецьке (поетичне), філософське та естетичне осмислення. Вибір поетом рими — складник творчого процесу, який досліджують психологи. Об'єднання зусиль лінгвістів, літературознавців та

³³ Л. Мовчун, *Римове кліше „очі-ночі”: банальна рима в лінгвокультурологічному аспекті* [в:] „Наукові записки Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя: Філологічні науки”, кн. 1, 2013, с. 103–108.

³⁴ Л. Мовчун, *Метафоризація рими в українській поезії XX — початку XXI ст.* [в:] „Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки”, вип. 34, 2013, с. 198–202.

інших фахівців навколо спільного об'єкта уможливило виокремлення міжгалузевої дисципліни — римології; теоретичними питаннями укладання словників рим належить опікуватися римографії. Актуальними завданнями української лінгвістичної римології та римографії вважаємо: опис метамови і терміносистеми цих галузей, узагальнення теоретичних здобутків дослідників рими; окреслення структури і типології української рими; аналіз її ролі як організаційного чинника звукової, смислової та естетичної цілісності поетичного тексту; дослідження механізмів породження рими в процесі створення поетичного тексту, а також механізмів її рецепції; вивчення історії укладання словників рим, їх класифікація, опрацювання методики лексикографічного опису рими тощо.

ДЖЕРЕЛА

Буряк Ю., *Амальгама* [в:] „Кур'єр Кривбасу”, № 266–267, 2012, с. 229–255.
Махно В., *Cornelia Street Café*, Київ 2007.
Мовчун Л., *Відцвітають птахи*, Київ 2005.
Цушко С., *Сонце осені*, Київ 2010.

БІБЛІОГРАФІЯ

Безпечний І., *Теорія літератури*, Торонто 1984.
Беляев В., *Основная терминология метрики и поэтики* [в:] *Словарь лингвистических терминов*, О. Ахманова, Москва 1969, с. 572–605.
Гром'як Р., Ковалів Ю. та ін., *Літературознавчий словник-довідник*, Київ 1997.
Жирмунский В., *Рифма, ее история и теория*, Петербург 1923.
Загуд Д., *Поэтика*, Київ 1923.
Иванов А., *Словарь фонетико-метрической терминологии*, Москва 2005.
Качуровський І., *Фоніка*, Київ 1994.
Квятковский А., *Поэтический словарь*, Москва 1966.
Клименко Б., *Криза термінологічної системи українського літературознавства чи криза наукової свідомості літературознавців?* [в:] „Слово і час”, № 4, 2001, с. 5–14.
Ковалевський В., *Рима: ритмічні засоби українського вірша*, Київ 1965.
Костромина Ю., *Лингвистическое исследование поэтической рифмы в раннем творчестве И. Бродского. Дисс. ... канд. филол. наук*, Екатеринбург 2005.
Кочетков Д., *Рифма Д. А. Андреева в лингвистическом аспекте (на материале сборника „Русские боги”)*. Дисс. ... канд. филол. наук, Череповец 2000.
Кошелівець І., *Нариси з теорії літератури*, Мюнхен 1954.
Кошутин Р., *Грамматика руског језика*, Петроград 1919.
Кудряшова О., *Поэтика вірша*, Київ 2011.
Литературная энциклопедия терминов и понятий, под ред. А. Николюкина, Москва 2001.

- Матвеев Е., Хворостьянова Е., *Предисловие* [в:] *Словарь языка М. Ломоносова*, гл. ред. Н. Казанский, вып. 3, Санкт-Петербург 2011.
- Мовчун Л., *Метафоризація рими в українській поезії ХХ — початку ХХІ ст.* [в:] „Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки”, вип. 34, 2013, с. 198–202.
- Мовчун Л., *Римове кліше „очі-ночі”: банальна рима в лінгвокультурологічному аспекті* [в:] „Наукові записки Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя: Філологічні науки”, кн. 1, 2013, с. 103–108.
- Рыженко Л., *Общая модель развития научной дисциплины* [в:] „Философия науки”, № 1, 2012, с. 41–59.
- Семенюк Г., Гуляк А., Бондарева О., *Версифікація: теорія і практика віршування*, Київ 2008.
- Серажим К., *Фонетичні засоби стилістики*, Київ 1996.
- Сидоренко Г., *Від класичних нормативів до верлібру*, Київ 1980.
- Словник інішомовних слів*, за ред. О. Мельничука, Київ 1974.
- Тарасенко Н., *Деякі питання поетики*, Київ 1959.
- Тимофеев В., *Рифма Есенина: количественная и качественная характеристика* [в:] *Словарь рифм Сергея Есенина*, В. Тимофеев, Шадринск 2009, с. 266–306.
- Тимофеев Л., *Основы теории литературы*, Москва 1959.
- Ференц Н., *Основы литературоведства*, Київ 2011.
- Чередниченко І., *Нариси з загальної стилістики сучасної української мови*, Київ 1962.
- Чередниченко І., *Проблеми створення римословника Т. Г. Шевченка* [в:] „Українська мова і література в школі”, № 3, 1966, с. 17–20.
- Шенгели Г., *Техника стиха*, Москва 1960.
- Głowiński M., Kostkiewiczowa T., Okopień-Sławińska A., Sławiński J., *Słownik terminów literackich*, pod red. J. Sławińskiego, Wrocław 2008.

LINGUISTIC RESEARCH INTO UKRAINIAN RHYME: TASKS, PROBLEMS, PROSPECTS

Rhyme versatility creates a necessity for multifaceted research into its structural, functional, semantic, psycholinguistic, lingua-culturological and other aspects. The integrating efforts of linguists, literary scholars and other professionals around a common goal promote the formation of an interdisciplinary branch — rhymology. Rhymography deals with the theoretical questions regarding the compilation of rhyming dictionaries. We consider the most urgent problems in Ukrainian rhymology and rhymography to be metalanguage and term system description, the theoretical generalisation of rhyme researchers' results, the study of rhyme structure, its typology, rhyme creation mechanisms as well as the mechanisms for its reception, the reconstruction of the history of compiling rhyming dictionaries, their classification, the working out of techniques, the lexicographic description of rhyme, etc.

Key words: rhyme, rhyming dictionary, rhymology, rhymography, term, metalanguage.